

Maïssa Bey

Mijn hart is immers versteend

roman

Oorspronkelijke titel: Puisque mon cœur est mort

© 2011 Maïssa Bey

Oorspronkelijke uitgave: éditions de l'Aube - www.aube.lu

© 2015 Nederlandse vertaling: Tineke van Roozendaal

Omslag & ontwerp: Fred Thoolen

Druk: CPI Wöhrmann

ISBN/EAN: 978-90-808715-4-0

NUR 302

uitgeverij Artenon, Oude Bildtzijsl

www.artenon.nl

Voor de vrouwen die hier ik niet allemaal kan noemen.

5. Rechtszaak

Wie kan me vandaag vertellen waarom jij het was? Waarom hadden ze het op jou gemunt? Waarom wachtte hij jou op? Wie had de dag en het uur bepaald?

In mijn verhitte geest volgen de veronderstellingen zich met een duizelingwekkende snelheid op. Zoals op drift geraakte deeltjes; zij trekken elkaar aan, smelten samen en duwen elkaar af om de sprong te wagen naar de ongelijke hellingen van de ingang van de duisternis en om zich omhoog te hijsen naar het licht.

Soms probeer ik ordentelijk te werk te gaan. Zelf weer aan zet te zijn. Uit alle macht. De stukjes die ik heb één voor één te ontrafelen. Die stukjes die begrepen kunnen worden.

En vanavond laat ik je de letterlijke tekst zien van een parodie op de rechtszaak, die ik steeds weer opvoer.

Jij staat tegenover je beulen. Ik zeg expres beulen en niet rechters, omdat de uitspraak al gedaan was nog voordat jij verschenen was.

In naam van de goedertieren en barmhartige God.

Beschuldigde, sta op!

We spreken eerst over jou. Vervolgens kijken we naar je familiale antecedenten.

Daar gaan we, jongeman, stel je voor! Vertel ons wie je bent.

Uh... ik ben 24 jaar. Ik ben student geneeskunde. Vijfdejaars. Ik woon met mijn moeder in een appartement in de stadswijk...

Sla dit over! Dit weten we al!

Mijn vader is overleden. Ja, ja een natuurlijke dood. Ten gevolge van een langdurig ziekteproces, zoals men dat noemt. Hij was leidinggevende in een staatsbedrijf. Nee, hij woonde niet bij ons. Waar ik van houd? Uh... mijn moeder. Muziek. Mijn studie. Voetbal. Uitgaan met vrienden. En... ja, natuurlijk, mijn land. Nee, of ja, soms, maar slechts een glas of twee, zoals iedereen, en nooit in het openbaar, zoals iedereen. Nee, nee ik ga niet naar de moskee om te bidden, maar... Mijn verhouding tot religie? Heel... heel open...

Daar haak ik af. Omdat ik jouw opstandige geest ken, ik... Wacht, ik herstel.

Nee, excuseer me. Ja, ik wilde zeggen vurig gelovend.

De waarheid, niets dan de waarheid.

Dat... dat wil zeggen... ik doe als iedereen. Ik vast, ik geef aalmoezen, ik vloek niet en gebruik zijn naam niet ijdel. Ik geloof vooral...

Genoeg. Je hebt niet éénmaal de naam van God uitgesproken!

Laten we overstappen naar de familiale antecedenten. Vertel ons nu over je moeder!

Mijn moeder? Ze heet Aïda. Ze is bijna 48. Ze geeft Engels op de universiteit. Nee, ze draagt geen hoofddoek. Waarom? Ze zegt... ze zegt dat ze dit uit overtuiging doet, dat ze niet wil...

Ga door! Maak je zinnen af!

Ze zegt dat ze niet wil dat haar gedrag ingegeven wordt door angst.

Verder?

Dat ze met respect voor anderen in het leven staat. Dat ze eerbied heeft voor traditie, en vooral... vooral...

We luisteren naar je!

Dat haar relatie met God alleen haar aangaat.

Dat wilden we horen. We weten het. Ze heeft dit in het openbaar gezegd, op de universiteit.

Ja, het is waar. Dit heb ik eens, bloednerveus, tegen een student gezegd. Hij wilde namelijk in de examenzaal niet naast een vrouwelijke medestudent gaan zitten, aanvoerend dat zijn geloof hem verbood zich in de nabijheid van een vrouw te begeven.

Wat weet je van geloof? heb ik hem geantwoord.

Met onverholen agressie gaf hij mij die vraag terug. En toen heb ik dit antwoord geformuleerd.

Ik weet dat dat mager lijkt voor een ter dood veroordeling. Maar hoe ik ook zoek, dit zijn de enige stukjes die ik heb. Ik heb al mijn vrienden ondervraagd. Ik heb ze onder druk gezet om me te vertellen wat ik nog niet zou weten. Ze hebben me verzekerd dat jij nooit uitdagend gedrag hebt vertoond of dingen gezegd hebt.

O, vergeef me, mijn zoon! Vergeef me! Ik had moeten zwijgen, ik had mijn rug moeten rechten, ik had aan jou moeten denken, aan ons. Ik zou me zelfs bedekt hebben met enorme sluiers en uren in gebogen houding hebben gestaan als

ik maar een moment had kunnen bedenken dat men jou van mij zou kunnen afnemen. Naïef genoeg dacht ik alleen zelf verantwoordelijk gehouden te kunnen worden voor mijn daden en voor mijn standpunt. Verschrikkelijk dat ik ze tegen ben gekomen. Ik wist, ik kon weten dat alles slechts een voorwendsel was voor de moordlust die zich van hen had meester gemaakt. Zij hebben zich het recht toegeëigend om goddelijke arresten uit te voeren, opgesteld door zieke geesten. Ik draag nu de last van een dubbele schuld met me mee: ik heb je niet kunnen beschermen en bovendien ben ik misschien wel de aanleiding tot jouw dood. Ik zal er mee moeten leven.

Er was geen proces, geen onderzoek, geen uitspraak. Je hebt niet de tijd gekregen om ook maar een enkel woord te spreken, ook dat weet ik. Ik hoop dat je niet al te verbaasd bent over het feit dat ik me heb laten ontvallen dat je je moeder boven alles liefhad. Het vloeide zomaar uit mijn pen.

32. Vertrekken

Vanmiddag, toen ik op het zand was gaan zitten aan zee, hoorde ik wat achter me. Ik draaide me om. Op een afstandje stond een groep kinderen. Ze keken me aan. Vervolgens zijn zij ook gaan zitten en ze bleven me maar bekijken,. Ik bespiedde ze vanuit mijn ooghoek. Ze vermaakten zich met stenen gooien in het water en met het tekenen van poppetjes in het zand met stukjes hout. Ze praatten niet hard. Ik kon niet verstaan wat ze zeiden.

Eén van hen stond op. Hij maakte met een stok ronddraaiende bewegingen in de lucht. Hij kwam steeds dichterbij, overmoedig.

Hij ging pal voor me staan. Het moest de meest moedige van het stel zijn. Een jaar of twaalf, dertien. Een verbleekte ragebol, verbrand door de zon, enorme heldere ogen, zoals veel kinderen in de omgeving die, volgens de verhalen, verre afstammelingen zouden zijn van een Hollandse non, passagier op een boot die in het begin van de negentiende eeuw op enkele tientallen kilometers van daar zou zijn gestrand.

Hij keek me open aan, zijn hoofd een beetje schuin. Vervolgens, terwijl hij zijn stok van de ene in de andere hand nam, vroeg hij me: Wat kom je daar elke dag doen?

Aanvankelijk antwoordde ik met een glimlach. Ik had niet zo'n zin om te praten.

Toen ging hij gehurkt voor me zitten.

Weet je, we zien je. Je komt elke dag. Wacht je op iets? Op iemand?

Geen greintje brutaliteit in zijn stem. Alleen nieuwsgierigheid. De wens om meer te weten te komen over die vrouw in die eeuwige marineblauwe regenjas, witte sjaal om haar hals, die elke dag op het strand komt om stenen te rapen en dan aan zee gaat zitten. Zomaar. Om naar de golven te kijken.

Ah, mijn gedrag intrigeert zelfs de kinderen.

Uh... ik wacht... nee, ik kijk hoe de tijd verstrijkt.

Hij leek niet verbaasd over mijn antwoord. Hij ging verder.

Woon je daar soms? Hij wees met zijn stok in de richting van het dorp, aan de andere kant van de kreek.

Ja, een beetje verderop.

Wij, wij zijn van hier. Hij wees kleine huizen aan die pal op de rots gebouwd leken te zijn, met een dak van rode pannen afgedekt met zwart plastic, met door vocht uitgeslagen muren, slecht beschermd door verrotte wankelende deuren. Huizen die vroeger strandhuisjes werden genoemd, alleen bedoeld voor zomergasten. Nu vergaan, onbewoonbaar verklaard en toch het hele jaar bewoond. Vaak door teveel mensen.

Heb je kinderen?

Ja.

Het antwoord rolde er zomaar uit. Nog voordat ik me realiseerde dat ik dat niet kon zeggen. Dat ik het niet meer kon zeggen. Dit was de eerste keer dat die vraag me werd gesteld sinds jij er niet meer bent.

Ik hernam:

Uh... nee. Een zoon... maar hij is vertrokken.

Het bleef even stil.

Weet je waar hij is?

Ik schudde mijn hoofd. Nee, ik wist niet waar...

Ik ook, zei hij plotseling, ik ga ook vertrekken. Zodra ik wat groter ben...

Hij draaide zich om, zijn blik op de horizon gericht.

Mijn broer... hij is daarginds. Nou ja... we weten het niet. Hij is ook vertrokken. In een grote boot. Een Zodiac.

In een boot? En... is hij aangekomen?

Dat weet niemand. We hebben niets gehoord. Sinds...

Hij dacht even na.

... sinds drie jaar.

Toen wilde ik wat ik zojuist gezegd had niet recht zetten. Hem uitleggen dat, nee...dat was het niet echt...Nee. Ik kon het juiste woord niet vinden. Tegen hem zeggen: ik had een zoon en hij is...hij is dood. Omdat ik weigerde, ik weiger het onherstelbare, het definitieve van dat woord te gebruiken.

En... je moeder? Vroeg ik hem.

Mijn moeder is als jij. Ze wacht. Maar ze wacht thuis; ze komt niet buiten!

Hij stopte even.

Maar ik weet zeker dat zij de waarheid kent. In haar hart weet ze het, maar tegelijkertijd wil ze het niet weten. Ze wil

haar hoop niet de grond in boren. Vertel, geloof jij dat je zoon terugkomt of weet je het?

Ik weet, antwoordde ik langzaam, rustig, ik weet dat hij niet zal terugkeren.

Terwijl wij stonden te praten hadden de andere kinderen zich bij ons gevoegd. Ze zaten om ons heen. Ze luisterden zonder een woord te zeggen.

En denk jij dat ze je zal laten gaan? vroeg ik tenslotte.

Hij haalde zijn schouders op om me te laten begrijpen dat dat voor zich sprak. Met een beweging met zijn kin wees hij op zijn vriendjes.

We willen allemaal weg. Vraag het hun maar!

De meesten knikten met hun hoofd als bewijs dat ze het ermee eens waren.

Ja, dat leek vanzelfsprekend. Ze wilden allemaal weg. Waarheen? Ongetwijfeld wisten ze niet waarheen en ook niet of ze op de plaats van bestemming zouden komen. Maar ze wisten al hoe en waarom. Welke andere keuze hadden ze?

En de moeders zouden wachten. En de moeders zouden hopen. Tot op de vervloekte dag dat men hun zou komen vragen het lichaam van hun kind te identificeren dat door de golven op een vreemde kust was geworpen en gerepatrieerd naar een land dat niet in staat is zijn kinderen bij zich te houden.

Ik ben opgestaan om te vertrekken. De kinderen zetten het direct op een lopen. Ze begonnen te rennen, duwden elkaar al gillend weg.

Ik was bijna bij het betonnen platform boven het strand toen ik iemand achter me hoorde aanhollen.

Hey, hoe heet je zoon?

Het kind stond enkele meters van me vandaan. Hij wachtte op mijn antwoord.

Hij heet Nadir.

Hij schreeuwde, met zijn handen voor zijn mond als een luidspreker:

Ik ben Sofiane!

Toen rende hij weg naar zijn vriendjes.

Het is, denk ik, de eerste keer dat ik je naam hardop uitsprak sinds je vertrek. Wat me vooral opviel, is dat hij de tegenwoordige tijd gebruikte bij de vraag.